

1

3 © B. FOUGEIROL

Anders reizen

Je hebt (eindelijk) vakantie, maar geen zin om toerist te spelen? In deze reportage nemen we je mee naar een ander Parijs, een onbekend stukje Sicilië of Finland, ver weg van de platgetreden paden, en bezoeken we een tuinenfestival, designevenement, ambachtelijk atelier en zelfs een rareitenkabinet. Laat je aangenaam verrassen!

1 Fiskars, een klein dorpje tussen Turku en Helsinki in het zuiden van Finland ontvangt een groot designevenement, waar zowel grote internationale namen (bv. Jasper Morrison) als jonge ontwerpers hun opwachting maken. **2** In het stadje **Giarre** aan de oostkust van Sicilië, vindt elk jaar in oktober het Radicepura Garden Festival plaats, met de mediterrane tuin in de hoofdrol. **3** Midden in de wijk **Montparnasse** vind je het Bourdelle museum met zijn prachtige binnentuin. Het is een van de tips van het gidsenduo TheWaysBeyond, dat je het andere Parijs laat zien.

2

Tuinfeest

aan de voet van de Etna

In Giarre, in het oosten van Sicilië, loopt nog tot oktober de tweede editie van het Radicepura Garden Festival, een groots opgezet tweejaarlijks evenement waarbij de Mediterrane tuin centraal staat. Een echte aanrader voor al wie groene vingers heeft, maar ook een uitgelezen kans om nader kennis te maken met het grootste (en mooiste?) eiland van de Middellandse Zee.

Het Radicepura Festival bestaat pas sinds 2017, maar de eerste steen van dit tuinfeest werd al op het eind van de jaren 50 gelegd, toen de jonge Siciliaan Venerando Faro op zijn dertiende besloot om de schoolbanken te verlaten en zich te wijden aan zijn grote passie: mooie planten in het algemeen en die van het Middellandse Zeegebied in het bijzonder. Later kocht hij in Giarre een stuk grond, waar hij niet alleen inlandse planten begon te telen, maar ook experimenteerde met exotische soorten, die hij o.m. meebracht uit Australië. Een en ander groeide op termijn uit tot Pianta Faro, de grootste kwekerij van mediterrane planten van Europa. Het bedrijf is anno 2019 ruim 600 hectare groot, stelt meer dan 400 mensen te werk en produceert ruim 5.000 verschillende variëteiten, waarvan jaarlijks in totaal 3 miljoen stuks over de toonbank gaan. 80% van de omzet is afkomstig van de export naar 60 landen. Daarnaast heeft de familie Faro – Venerando is intussen 75 en wordt bijgestaan door zijn zonen Mario en Michele – ook een eigen hotel en een wijnhuis.

IN DIALOOG

In 2017 richtten de Faro's de Fondazione Radicepura op, een stichting waarmee de familie vooral iets wil teruggeven aan de streek waar ze zoveel van gekregen heeft. Dat resulteerde in het Parco Botanico Radicepura, een zelfvoorzienend park in de schaduw van de Etna (1), met 3.329 m de op één na hoogste vulkaan van Europa, en vlak bij de Ionische kust, die samen een belangrijke rol spelen in het uitzonderlijke microklimaat dat in dit deel van Sicilië heerst en er mee voor zorgt dat in de vrucht-

bare bodem zowat alles groeit, tot (sub)tropische gewassen als avocado- en mangoplanten toe. De familie Faro beschouwt het als haar morele plicht om een bijdrage te leveren tot de landschapskunst en de instandhouding van het territorium en zo deel uit te maken van de avant-garde op het vlak van tuinbouw. Eén van de manieren om die boodschap uit te dragen is het Radicepura Garden Festival, waarbij jonge en ervaren tuinarchitecten, overheidsinstanties en bedrijven met elkaar in dialoog gaan over nieuwe manieren waarop we in de 21ste eeuw nog beter zorg kunnen dragen voor de natuur.

GEUREN EN KLEUREN

Het eerste Radicepura Festival vond plaats in 2017 en was met 30.000 bezoekers uit 20 landen een eclatant succes. En dus is er nu de tweede editie, waarbij alles draait rond één thema: de productieve tuin, die nuttig is omdat hij vruchten en bloemen oplevert, maar met zijn geuren en kleuren, zijn zuurstof en het verkwikkende gevoel dat hij genereert ook bijdraagt tot ons geluk. Met die gedachte in het achterhoofd werd aan twee bekende tuinarchitecten gevraagd om elk een tuin van zo'n 300 m² te creëren. De Italiaan Antonio Perazzi koos voor 'Home Ground', een ontwerp rond een eenvoudig huis van balsalt, de Engelsman Andy Sturgeon voor 'Layers', waarmee hij dieper ingaat op de vraag in welke mate de mens voor zijn elementaire behoeftes afhankelijk is van de natuur in het algemeen en water in het bijzonder. Er worden ook twee tuinen van de eerste editie hernomen: 'Arethusa & Alpheus' van de Brit James Basson (rond de gelijk-

namige Griekse mythe) en 'Tour d'Y Voir' (4) van de Fransman Michel Péna (een hulde aan de typische smeltkroes Sicilië).

STOUTMOEDIGHEID

Daarnaast zijn er tien tuinen van 30 tot 50 m² die via een internationale wedstrijd werden geselecteerd. Een jury koos uit de 150 kandidaturen van aanstormend talent uit 15 landen 10 tuinarchitecten en kunstenaars uit Italië, Frankrijk, Engeland, Schotland en Spanje en bood hun de kans om hun ontwerpen met planten van Pianta Fiore te realiseren. Onze favoriet is 'Arcobaleno di Spighe' ('Regenboog van aren') van het Italiaanse collectief Colori nel Verde Garden Design, dat oude Siciliaanse graansoorten met sierplanten combineert. Mooi zijn o.m. ook 'Carmine Catcher' (2) van de Schotse ontwerpster Anna Rhodes en kunstenaar Clare Fatley, waarbij karmijnrood, de kleur van de stoutmoedigheid, centraal staat, en 'The Babylonian Cradle' (3), waarmee Elena Gazzi en Peter Grant herinneren aan het feit dat de beroemde hangende tuinen van Babylon weliswaar opgedragen waren aan Ishtar, de godin van liefde en oorlog, en dus vooral visueel aantrekkelijk moesten zijn, maar ook een praktisch nut hadden. Aan het eind van het festival wordt de tuin die zich in de afgelopen zes maanden het beste ontwikkeld heeft, bekroond.

Radicepura Garden Festival, nog tot 27 oktober in het Parco Botanico Radicepura, Via Fogazzaro 19, Giarre, di- zo, 10 tot 19 u (juni, september en oktober) en 15 tot 19 u (juli en augustus), tickets € 8, radicepurafestival.com

1 Het Parco Botanico Radicepura met de Etna op de achtergrond. 2 'The Babylonian Cradle' van Elena Gazzi en Peter Grant is één van de mooiste tuinen van het festival. 3 In 'Carmine Catcher' van het duo Anna Rhodes/Clare Fatley staat de kleur karmijnrood centraal. 4 'Tour d'Y Voir' van de Fransman Michel Péna is één van de twee tuinen van de eerste editie die hernomen worden.

Catania, de Zwarte Stad

Giarre, het bescheiden stadje waar het tuinfestival van Radicepura plaatsvindt, ligt aan de oostkust van Sicilië. Naar de hoofdstad Palermo, die in het noorden van het eiland ligt, is het ruim twee uur rijden en dus is Catania, de tweede stad van Sicilië, in dit geval een betere uitvalsbasis. Deze stad, die in de 8ste eeuw voor Christus door Griekse kolonisten gesticht werd en uitgroeide tot een belangrijke haven, ligt aan de voet van de Etna, de meest actieve vulkaan van Europa, en draagt daar ook de sporen van. Met name na de verwoestende uitbarstingen van 1669 en 1693 moest de stad volledig heropgebouwd worden en dus staan er in het oude centrum veel gebouwen in barokstijl. Omdat bij die heropbouw veel donkere lavasteen gebruikt werd, staat Catania ook bekend als de Zwarte Stad.

GOUDEN KRULLEN

Catania maakt op het eerste gezicht een wat chaotische en smoezelige indruk, maar is bij nader toezien ook een sfeervolle en authentieke stad. Op de Piazza del Duomo, het kloppende hart van Catania, vind je de imposante kathedraal van Santa Agata en de Fontana dell'Elefante, een fontein met een olifantje van lavasteen dat als symbool van de stad geldt. Andere bezienswaardigheden in het stadscentrum zijn de twee goed bewaarde Romeinse amfitheaters (6), het Palazzo Biscari met zijn flamboyante interieur in rococostijl – veel plafondschilderingen en gouden krullen –, het ruige Castello Ursino en het Teatro Massimo Bellini, het elegante operagebouw dat de naam draagt van Vincenzo Bellini, de componist die in Catania geboren werd en in de kathedraal begraven ligt.

FILMDECOR

Ook de Via dei Crociferi, de straat die met haar indrukwekkende gevels met veel decoratie en smeedijzeren balkons een mooi voorbeeld vormt van typisch Siciliaanse barok en mede daardoor al meermaals als filmdecor werd gebruikt, is een bezoek meer dan waard. Je vindt er o.m. het Monastero San Nicolò l'Arena, één van de grootste benedictijnerkloosters van Europa. Dit enorme gebouwencomplex stamt uit 1355, maar werd na de erupties van de Etna (7) aan het einde van de 17de eeuw meermaals gerenoveerd en is nu Unesco Werelderfgoed. Het biedt vandaag onderdak aan de faculteiten filosofie en natuurwetenschappen van de plaatselijke universiteit, maar is ook toegankelijk voor het publiek.

Brussels Airlines vliegt in de zomermaanden drie keer per week in 2u50 naar Catania-Fontanarossa.
Meer info: brusselsairlines.com

Eten, drinken en... shoppen

Lekker eten kun je in Catania in de vele goede en betaalbare restaurants, maar ook wat in de eetkraampjes op de markten en pleintjes aangeboden wordt, is authentiek en vaak van goede kwaliteit. De Siciliaanse keuken lijkt op de Italiaanse, maar is iets ruwer en wat meer gekruid. Er wordt vooral gebruik gemaakt van producten die op het eiland verbouwd worden en vis uit de Middellandse Zee: tonijn, sardijnen, ansjovis... Wie daar meer over wil vernemen, moet zeker naar de Piscaria, de (vis)markt die behalve op zondag elke dag op Piazza Pardo gehouden wordt.

GUNSTIG KLIMAAT

Siciliaanse specialiteiten zijn o.m. *pasta alla Norma* (met tomatensaus, aubergine, gemalen kaas en basilicum), *sfincione* (dikke pizza) en *arancini* (gefrituurde gevulde rijstballetjes). Typisch zijn ook de *pasticcerie*, koffiehuizen waar je niet alleen terecht kunt voor een stevige espresso, maar ook voor zoete versnaperingen. *Cannoli*, (deegrolletjes met ricotta en pistaches) ken je van The Sopranos of andere gangsterfilms, maar ook *cassata* (taart of ijs met geconfijt fruit) en de diverse soorten amandelgebak en anjiskoekjes zijn top. Sicilië is mede door zijn gunstige klimaat ook een belangrijke wijnstreek, met o.m. de Marsala-likuervijnen. Voor wie niet van alcohol houdt, is er *seltz al limone*: fris bronwater met zout en versgeperst citroensap.

MILAAN VAN HET ZUIDEN

Catania kan op het vlak van shopping niet tippen aan het mondainere Palermo, maar wordt toch niet voor niets het Milaan van het Zuiden genoemd. Winkels van o.m. de grote Italiaanse modemerken vind je vooral in de Via Etnea (5), de straat van ruim 3 km die van noord naar zuid dwars doorheen de stad loopt. Er zijn ook enkele mooie meubelen designzaken. Dit zijn onze 3 favorieten.

- **Silluzio (Corso delle Province 77 – silluzio.com)** is de zaak van Stefania Silluzio, één van de bekendste Siciliaanse interieurarchitecten. In haar mooie winkel grotsiert ze in meubels en accessoires, maar ook verlichting en outdoor- en kantoormeubilair van o.m. Arper, Artemide, Cassina, Foscarini, Porro, Moroso en Zanotta.
- **Tito d'Emilio (Largo Paisiello 2, 29 en 31 – titodemilio.it)** draagt de naam van zijn stichter, die in 2008 als eerste distributeur bekroond werd met een Compasso d'Oro, de meest prestigieuze designprijs ter wereld. Ook hier vind je producten van zowat alle grote Italiaanse en internationale merken. Het werk van Tito d'Emilio, die in 2017 overleed, wordt nu voortgezet door zijn zoon Marzio.
- **Mohd Mollura (Viale Africa 50, mohd.it) (11)** ken je misschien van de ook bij ons gretig bezochte online shop, maar ook in de twee 'fysieke' Mohd-winkels – de ene in Messina, de andere in Catania – kunnen designfanaten met volle teugen genieten van al het moois dat de meer dan 200 (!) grote merken – van Minotti en Vitra over Flexform en Cappellini tot Molteni en Kartell – te bieden hebben.

3 pleisterplekken met een streepje voor

- Boetiekhotel **Quattro Canti Suites (10)**, op de eerste verdieping van een voormalig klooster in het oude centrum van Catania, telt slechts vier suites, maar die zien er wel allemaal schitterend uit. Leuk detail: Garibaldi, de Italiaanse vader des vaderlands, sprak er in 1862 op één van de balkons de gevleugelde woorden: 'Rome of de dood!' **Kamer vanaf € 80/nacht. quattrocantisuites.com**
- **Asmundo di Gisira**, een voormalig 18de-eeuws palazzo van 400 m², vlak bij de kathedraal van Catania, werd door het plaatselijke architectenbureau GUM verbouwd tot 11 spectaculaire gastenkamers vol kunst en design en namen als Uzeda en Eliodoro. Het leverde hen de titel van Best Urban Hotel 2018 van Wallpaper op. **Kamer vanaf € 170/nacht. asmundodigisira.com**
- Het **Zash Country Boutique Hotel (9)** heeft het bijkomende voordeel dat het vlak bij Giarre en dus ook bij het Parco Radicepura gevestigd is. Dit exclusieve hotel in een voormalig wijnhuis ligt in een prachtig groene omgeving, tussen de citroen- en sinaasappelgaarden. Het telt 17 kamers en heeft een gastronomisch restaurant, een wellness en een zwembad. **Kamer vanaf € 250/nacht. zash.it**

5 De **Via Etnea**, dé shoppingstraat van Catania, is ruim 3 km lang en loopt dwars doorheen de stad. 6 Catania telt twee uitstekend bewaarde Romeinse **amfitheaters**. 7 De **Etna**, de actiefste vulkaan van Europa, liet duidelijk zijn sporen na in de stad. 8 De **11 gastenkamers van Asmundo di Gisira** zijn ronduit spectaculair. 9 Het **Zash Country Boutique Hotel** in Giarre ligt in een

prachtige groene omgeving, tussen de citroen- en sinaasappelgaarden. 10 Boetiekhotel **Quattro Canti Suites** is gevestigd in een voormalig klooster in het oude centrum van Catania. 11 De 'fysieke' winkel van **Mohd** in Catania.

Onontgonnen Parijs

Eén groot openluchtmuseum, de optelsom van iconische monumenten, zo zien we Parijs meestal. Maar deze stad is nog zoveel meer. Ze heeft gelukkig ook nog heel veel verborgen schatten: creatieve en fascinerende plekken zoals trendy designgalleries of vernieuwende hotels. Dat kwamen we te weten toen we ons op sleeptouw lieten nemen door hipsters Nikki en Frederic, alias TheWaysBeyond.

Een jaar geleden riepen hipsters Nikki Wang en Frederic Bourgeois TheWaysBeyond in het leven, hun 'conceptstore met culturele activiteiten voor de hedendaagse reiziger', waarmee ze mensen kennis willen laten maken met het 'andere' Parijs, de warme, menselijke kant van de stad, haar verborgen parels en plekken. Zelf moesten ze de stad ook nog leren kennen toen ze hier 10 jaar geleden uit China en 7 jaar geleden uit België aankwamen en sindsdien delen ze die ervaringen met hun klanten. Hun doel? De clichés over Parijs de wereld uit helpen en momenten van ontmoeting creëren. Ontsnappen aan de platgetreden paden... Zo vond Nikki het jammer dat haar landgenoten en zoveel ander citytrippers bepaalde handtassen enkel kopen voor het exuberante prijskaartje dat eraan hangt. Daarom wil ze het vakmanschap van de Parijse ambachtslui (tassenmakers, edelsmeden, designers, koks...) in de kijker plaatsen. Frederic hoopt met hun conceptstore dan weer het beeld van de arrogante Parijzenaar te counteren door sympathieke initiatieven van creatievelingen een forum te geven, zoals Le Baigneur (5), een hippe winkel met biozeep made in Paris (rue de la Folie Méricourt 5 – lebaigneur.fr). Zo kom je met TheWaysBeyond terecht in de niet-toeristische wijken, zoals Batignolles (1), waar je in onvervalste dorpsfeer in de stad kunt genieten van de moderne architectuur (zoals het Tribunal de Paris door Renzo Piano) en het gloednieuwe Clichy-Martin-Luther-King-park. Het duo brengt je ook naar onbekende museumpjes, naar het fabuleuze rariteitenkabinet van Salomon de Rothschild (6) (zie verder) of neemt je mee naar een wijnproeverij, organiseert originele degustaties of een bezoek aan een kunstenaarsatelier. Via hen kun je het Centre Pompidou tijdelijk ook 's ochtends bezoeken. Deze activiteiten worden stevast gekoppeld aan momenten dat je met anderen kunt uitwisselen wat je gezien en beleefd hebt. Een mooie manier om niet alleen maar te consumeren, maar een stad echt te ervaren, en dat is een nieuwe formule die heel wat Parijzenaars aantrekt. Nieuwsgierig geworden? Surf dan gerust eens naar hun website en raadpleeg hun agenda. Hen contacteren voor privé-evenementen kan ook. Ons tipten ze alvast een aantal interessante adresjes.

SMULLEN VAN LE MARAIS

Zelfs op de hipste en meest trendy buurt van Parijs kun je een andere kijk krijgen. "Ik neem onze klanten vaak op een *food tour* langs een aantal patisserieën (3) in Le Marais", vertelt Nikki. "Ze vormen een mooi kader om de geschiedenis van de wijk te vertellen, die altijd een multiculturele buurt is geweest: al eeuwenlang is dit de jodenwijk van Parijs en de laatste tijd zijn er hier ook veel Japanners en Syriërs neergestreken, die uiteraard hun heerlijke keukens hebben meegebracht. Dat levert een levend patrimonium op, een unieke smeltkroes van cul-

turen die je bijna nergens anders tegenkomt". Nog twee adresjes: **Maison Aleph** (4), dat de Franse en Arabische patisserie-traditie creatief met elkaar vermengt (rue de la Verrerie 20 – maisonaleph.com) en **Grand Café Tortoni**, waar je je opnieuw een beetje in de glorie-tijd van het legendarische Café Tortoni waant, dat in de 19de eeuw heel Parijs lokte met zijn ijsjes (de eerste in Frankrijk!). Met de chic van de goeie ouwe tijd en dat voor een zacht prijsje voor deze wijk (rue de Saintonge 45).

GOUDEN HANDEN IN GOUTTE D'OR

Veel minder toeristisch dan Le Marais of Montmartre is Goutte d'Or (2), een wijk waar altijd veel immigranten hebben gewoond, en dan vooral Belgen! Het is hier dat Adolphe Sax zijn ateliers vestigde nadat hij zijn oerconservatieve vaderland was ontvlucht. Later kwamen hier ook veel Polen, Italianen en ten slotte Afrikanen wonen. Tegenwoordig krioelt het in Goutte d'Or van de kleurrijke kruidenierszaken en Afrikaanse waxwinkels (geprinte stoffen). Het wordt dan ook de grootste Afrikaanse openluchtmarkt buiten Afrika genoemd. Maar ook de ambachtelijke scene is hier heel actief! "Zo geeft de kleding van **Maison Château Rouge** (7) (rue Myrha 40 – maison-chateaurouge.com) de typische sfeer in Goutte d'Or perfect weer", vertelt Frederic. "Het is een bedrijf dat werd opgericht door de gebroeders Fofana, geboren en getogen inwoners van de wijk. De ontwerpen zijn Frans, de uitvoering Afrikaans en duurzaam. Zulke boeiende initiatieven vind je hier overal. Zo heb je hier ook **Chaussettes Orphelines** van Marcia De Carvalho, een Braziliaanse stiliste die kleding maakt van gerecycleerde sokken (chaussettesorphelines.com). Haar winkel bevindt zich in de rue des Gardes, een straat waar ook een heleboel design- en modeontwerpers hun studio hebben: Atelier **Maurice Arnoult**, bijvoorbeeld, dat het ambacht vrouwenlaarzen maken in stand houdt en daar cursussen rond organiseert" (madeingouttedor.paris)

1 De wijk Batignolles, ten westen van Montmartre, een dorp in de stad. 2 Altijd wat te beleven in Goutte d'Or 3 en 4 Op zoek naar de beste patisserieën in Le Marais, zoals Maison Aleph. 5 In Le Petit Baigneur koop je hippe biozeep made in Paris. 6 Het magische rariteitenkabinet van Salomon de Rothschild. 7 Maison Château Rouge, Afrika in Parijs.

8

© THE WAYS BEYOND 2018

9

© R. FOUIGEIROL

10

© THE WAYS BEYOND 2018

VERBORGEN CURIOSA

Een heel bijzonder uitje met TheWaysBeyond is dat naar twee intimistische musea waar de drukte van de stad meteen wegvalt als je er binnenstapt. Ze hebben allebei een fantastisch binnentuin, die toegankelijk is voor het publiek. Het **Zadkine museum (8-10)** en **Bourdelle museum (9)** in het midden van Montparnasse zijn gevestigd in de voormalige ateliers van beeldhouwers Ossip Zadkine (1890-1967), een sleutelfiguur in het kubisme, en Antoine Bourdelle (1861-1929), de leermeester van Giacometti en Matisse. "Ik ben dol op de sfeer in het Bourdelle museum, een typisch gebouw uit het begin van de vorige eeuw, dat nog niets is veranderd. Een aantal van de meubelen werden ontworpen door Bourdelle's vader", vertelt Frederic. Wat moeilijker toegankelijk is het **Rariteitenkabinet van Salomon de Rothschild (6)** in een privéwoning die op zich al een bezoek waard is. Je vindt er werken van Delacroix en Rodin naast Chinese jade, porselein of een obus uit de Eerste Wereldoorlog. "Al deze voorwerpen werden met veel geduld verzameld door Adèle en Salomon de Rothschild. Deze schatkamers werden pas een kleine twee jaar geleden opengesteld voor het publiek en het is nog steeds moeilijk om er binnen te komen, maar die moeite meer dan waard", aldus Frederic.

DESIGN: ARTISANAAL, VINTAGE OF ARTY?

Ook op het gebied van design hebben onze gidsen hun favoriete adresjes. Eerst keren we terug naar Le Marais, naar **Empreintes (11)** (rue de Picardie 5 - empreintes-paris.com), een groot gebouw dat werd opgekocht door de Ateliers d'Art de France, waar je voor een zacht prijsje unieke stukken en beperkte edities van een heleboel Franse vaklui vindt. Frederic en Nikki waarschuwen ons: er is voor elk wat wils! Met andere woorden: je zult niet alles mooi vinden, maar bij andere dingen wordt het liefde op het eerste gezicht. Wat verderop ligt de Parijse **Carpenters Workshop Gallery** (rue de la Verrerie 54 - carpentersworkshopgallery.com), die ook vestigingen in New York, Londen en San Francisco heeft en waar je werken van internationale desig-

ngrootmeesters als de broers Campana en Nacho Carbonell vindt. Wie van Franse naoorlogse meubelen houdt, vindt ruimschoots zijn gading in **Galerie Patrick Seguin** in het 11de arrondissement, die werd ontworpen door Jean Nouvel en is gewijd aan het werk van Jean Prouvé (rue des Taillandiers 5 - patrickseguin.com), in veilingzaal **Piasa** in het 8ste arrondissement (rue du Faubourg Saint-Honoré 118 - piasa.fr) of op de vlooiemarkt van Saint-Ouen, bij **Jean-Baptiste Bouvier** (rue des Rosiers 96, Saint-Ouen - jeanbaptistebouvier.com).

HOTELS WAAR JE THUISKOMT

Ten slotte raadden Frederic en Nikki ons nog een aantal geweldige hotels aan. In Saint-Ouen kun je overnachten in **MOB (14)** (rue Gambetta 6, Saint-Ouen - mobhotel.com), een modern gebouw dat volop deelneemt aan het culturele leven in de wijk en de stad. Zo kun je er naar concerten, heb je er een hippe bioscoop, en worden er yoga- en workshops tuinieren aangeboden. Wegens succes opende MOB ook al een filiaal in Lyon en op dit ogenblik wordt de laatste hand gelegd aan dat in... Washington. Meer in het centrum is er **Bienvenue (12-13)**, "een hotel waar je je zo thuis voelt, dat de mensen uit de buurt er ook soms gaan slapen", vertelt Nikki. De klant is er koning, het interieur art deco en de maaltijden worden geserveerd op de mooie patio. Geen wonder, het concept is een idee van Adrien Gloaguen, de zoon van de bedenker van de Guide du Routard (Trotter). (rue Buffault 23 - hotelbienvenue.fr). Voor vijf sterren, een Philippe Starck-interieur en een superdeluxe wellness- en fitnessruimte kun je terecht bij **Brach** (rue Jean Richépin 1-7 - brach.fr). En als je in het nachtleven van Parijs wilt duiken, is hotel **Grand Pigalle** met haar Britse interieur, uitgebreide drankenkaart en uitstekende ligging, op wandelafstand van de grote trekpleisters, ideaal als uitvalsbasis. (rue Victor Massé 29 - grandpigalle.com)

Met dank aan Nikki en Frederic voor hun goede raad thewaysbeyond.fr ou [@thewaysbeyond](https://www.instagram.com/thewaysbeyond) (instagram)

11

© ALEX GALLOSI

13

14

© BRUNO COMTESSE

8 - 10 De binnentuin van het **Zadkine museum** is een stukje platteland midden in de stad. 9. Ook het **Bourdelle museum** heeft een prachtige binnentuin, waar je kunt genieten van kunst en het landelijke Parijs van het begin van de 20ste eeuw. 11 **Empreintes**, een concept store van verschillende verdiepingen, gewijd aan de ambachten in Frankrijk.

12 - 13 **Bienvenue**, een boetiekhotel in retrostijl, waar zelfs de burens af en toe komen logeren. 14 Aan de vlooiemarkt van Saint-Ouen ligt **hotel MO**, dat met zijn bioscoop, workshops, concerten... volop deelneemt aan het culturele leven in de wijk en de stad.

Kunst en design op het platteland van Finland

Fiskars, een onooglijk Fins dorpje met amper 600 inwoners op zo'n 100 kilometer ten noordwesten van Helsinki, is tot midden september het decor van de eerste 'Village Art & Design Biënnale'. Dat hoeft niet te verbazen, want Fiskars is al sinds de 17de eeuw de bakermat van Finlands industrieel design. Een vakantietip voor wie design en kunst graag combineert met mooie natuur.

1

TRAVEL

Fiskars, is dat geen scharenmerk? Dat klopt! Het is ook de naam van het Finse dorpje waar de beroemde scharen-producent zich in 1649 vestigde. Zo groeide dit oude, charmante dorpje uit tot de bakermat van het industrieel design in Finland. Toen het bedrijf (dat onder meer ook het tablewaremerk Iittala in zijn portfolio heeft) in de jaren 90 te groot werd voor het kleine Fiskars en plannen maakte om te verkassen, deed het iets opmerkelijks: het nodigde ambachtslui, kunstenaars en designers van over heel Finland uit om de leegstaande industriële gebouwen gratis als atelier te gebruiken en ook gratis in de vroegere arbeiderscottages te komen wonen. Nu, zoveel decennia later, is Fiskars een belangrijk Arts and crafts-centrum, dat dit jaar voor het eerst de Fiskars Village Art & Design Biënnale ontvangt. Een mooie bestemming voor de zomervakantie, zeker als je weet dat de historische gebouwen in het dorp allemaal cultureel erfgoed zijn, en de natuur hier adembenemend is.

DIVERSITEIT EN DUURZAAMHEID

Op de Fiskars Village Art & Design Biënnale zullen zo'n 100 kunstenaars en designers van over de hele wereld aanwezig zijn, die zorgvuldig werden geselecteerd door de drie curatoren: de Britse ontwerper Jasper Morrison (2) voor design, Anniina Koivu voor hedendaagse kunst en Jenni Nurmenniemi voor het nevenprogramma. De focus ligt op diversiteit en duurzame ontwikkeling, twee thema's die uiteraard heel actueel zijn. De vraag die de organisatoren zich stellen is: hoe kunnen we proberen om,

ondanks de verschillen, beter samen te leven? En om het antwoord te illustreren, gebruiken ze het voorbeeld van de twee disciplines kunst en design, en willen ze weten hoe de twee elkaar kunnen beïnvloeden, van elkaar kunnen leren en elkaar beter kunnen maken. Jasper Morrison: "Kunst en design zijn heel verschillend maar toch complementair. Naast elkaar kunnen ze elkaar verrijken."

SOCIAL SEATING, EEN ZITBANK OM TE DELEN

Morrison pakte zijn curatorschap *down to earth* aan, precies zoals je van de meester van het minimalisme zou verwachten. Hij voelt zich in Fiskars als een vis in het water: "Voor mij is dit dorp het ideaal van de post-vervuilde maatschappij. Hier is het nog goed leven. Ik heb in het verleden al vaker met Finse bedrijven gewerkt en het valt me telkens op dat die toch een aparte culturele identiteit hebben, een beetje tussen de Europese en Japanse in, vind ik. In Japan heb ik de laatste 10 jaar veel tijd doorgebracht." Morrison vroeg aan achttien designers om een zitbank te ontwerpen. Een zitbank is immers een meubel dat je met anderen deelt, en past dus perfect in het concept 'samenleven en delen', het *mission statement* van de Biënnale. "Een zitbank ontwerpen voor een landelijk Fins dorpje is een heldere en duidelijke opdracht in vergelijking met wat designers vaak als briefing krijgen bij de commerciële bedrijven waar ze voor werken." Anderzijds gelooft Morrison ook dat elke generatie creativiteit anders invult en daarom koos hij bewust voor ontwerpers uit uiteenlopende leeftijdscategorieën, die de opdracht

allemaal op hun eigen manier interpreteren. "Maar de uiteindelijke ontwerpen zullen in elk geval nuttig en democratisch zijn, allebei eigenschappen waar vandaag de dag helaas te weinig aandacht aan wordt besteed", aldus de designer. De zitbanken van o.a. Keiji Takeuchi (1), Martino Gamper, Inga Sempé, Simo Heikkilä (3) en onze eigenste Julien Renault (4), staan op een pad langs de oevers van de rivier van Fiskars (die ook Fiskars heet). "Een zitbank past perfect bij de rurale setting van deze biënnale, die een heel andere sfeer uitstraalt dan een klassieke meubelbeurs." Je kunt je wandeling langs de 18 designbanken beginnen bij de Copper Smithy (10 en 11) of het Inko Park.

HET VERDRIET VAN HET SAMENZIJN

De tentoonstelling over moderne kunst, 'Beings with', grijpt terug naar de ideeën van de Amerikaanse biologe Lynn Margulis, die ervan overtuigd is dat we onze visie op de evolutie grondig moeten herzien. Ze is van mening dat de huidige evolutietheorie te weinig rekening houdt met het fenomeen symbiose, waarbij partners zich zo nauw met elkaar associëren dat ze hun oorspronkelijke eigenheid verliezen en samen een nieuw organisme vormen. Maar los van alle gangbare theorieën is het uitgangspunt van deze tentoonstelling in de eerste plaats de vaststelling dat symbiose niet altijd een harmonieus gebeuren is en dat het vaak lastig is om samen te leven. Curator Anniina Koivu selecteerde twintig kunstenaars die een breed scala aan artistieke methodes gebruiken om aan te tonen hoe wij als

1 Het ontwerp van de Japanner Keiji Takeuchi 'Kip' op het parcours langs de Fiskars rivier. 2 De Britse ontwerper Jasper Morrison is curator voor de designtentoonstelling over Social Seating, een reeks van 18 zitbanken langs de Fiskars. 3 Een opvallende realisatie voor het project 'Social Seating' van Jasper Morrison is die van de Fin Simo Heikkilä. 4 Onze landgenoot Julien Renault valt op met deze metalen zitbank.

5

6

Met Finnair vlieg je vanuit Brussel in ongeveer 2,5 uur rechtstreeks naar Helsinki. Er zijn 3 vluchten per dag. Vanuit Helsinki kun je dan met de auto, de trein of een rechtstreekse bus naar Fiskars reizen.

mensen evolueren samen met andere aardse (en buiten-aardse) wezens. Je vindt de kunstwerken van o.a. de Canadese Richard Ibghy en Marilou Lemmens (7) of de Nederlandse, in Brussel gevestigde Marjolijn Dijkman in de Treshing House en Old Granary (9), gebouwen waar ook gemeenschappelijke sessies doorgaan, zoals theeceremonies of eco-somatische oefeningen.

CENTRUM VAN AMBACHT, VROEGER EN NU

De derde tentoonstelling van de Biënnale, in The Copper Smithy (10 en 11), brengt onder de noemer 'The Factory' de werken van Onoma, de coöperatieve van ambachtsslui, kunstenaars en designers van Fiskars, in de schijnwerpers. Onoma ontstond in 1996, na het vertrek van producent Fiskars, en heeft momenteel 119 leden die allemaal in het dorp wonen en zich bezighouden met kunst, design of ambacht. De coöperatieve heeft ook haar eigen winkel in het centrum van het dorp, de Onoma Shop (8). Maar het is vooral met tentoonstellingen dat de coöperatieve het hoge niveau van haar creatieve werk in de verf wil zetten. Met deze tentoonstelling zal ze het potentieel van het dorp, dat van oudsher al een centrum van ambacht en industrialisatie was, belichten. Die reflectie over de historische én hedendaagse productieprocessen moet leiden tot nieuwe perspectieven over design.

GIN DEGUSTEREN IN EEN AALTO-VAAS

Naast de drie grote tentoonstellingen vinden er nog meer dan 40 evenementen plaats, georganiseerd door de lokale artiesten, designers en kunstgaleriën: evenementen voor kinderen, rondetafeldiscussies, een cursus broodbakken, pianorecitals, een trip met een cultuurbus, die de bezoekers moet aansporen om wat meer van de streek te zien... Een greep uit het parallelle programma: de Nikari Studio Workshop (6), waar de zitbanken voor de designtentoonstelling 'Social Sea-

ting' werden ontworpen, opent zijn deuren tussen begin juni en midden augustus. Een originele invalshoek heeft het Aalto & Blomma event, waarbij de iconische Aalto-vaas gebruikt wordt voor een ginproeverij. En keramiste Karin Widnäs wil met haar privémuseum de discussie over de status van het Finse keramiek op gang brengen. Ze wil dat de Finse beleidsmakers begrijpen hoe belangrijk een kunst- of nijverheidsopleiding is in een land met zoveel uitstekende vakmensen en zo'n mooi platform als Fiskars.

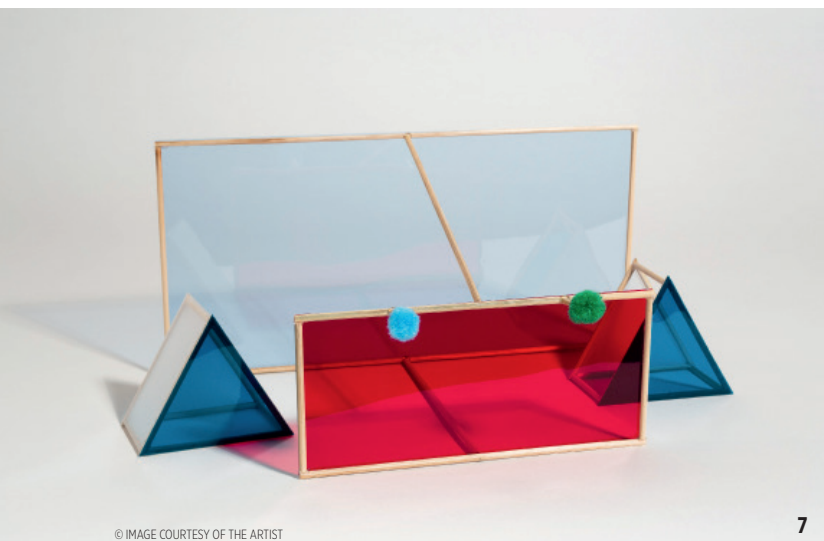
ETEN, SLAPEN EN WINKELN IN FISKARS

Fiskars blijft natuurlijk een piepklein dorpje met maar een paar honderd inwoners, dus wie een bruisend nachtleven, hippe hotspots of een rist designhotels verwacht, is er aan voor de moeite. Toch kun je voor je verblijf kiezen tussen een heleboel leuke adressen. Logeren kan in Hotel Tegel (tegel.fi) (5), dat mooi gelegen is, vlakbij de rivier en op een boogscheut van de belangrijkste straat van het dorp met zijn vele winkels en ateliers. Nog een aanrader is hotel-restaurant Wardhus (wardshus.fi), Wärsy voor de vrienden, en één van de oudste van Finland, waar je kun t genieten van een heerlijke Franse keuken. Vergeet ook niet even te pauzeren op het gezellige terras van bistro Lukaali (lukaali.fi). In dit kleine dorp zijn er verrassend genoeg ook meer dan dertig winkels. Naast de Onoma Shop (8) zijn er nog tal van leuke interieurwinkels, keramiek- en lederateliers, juweelontwerpers, glasblazerijen, een gindistillerie... En voor wie toch even wilt ontsnappen aan de stilte en de rust van het platteland, is er van 5 tot 15 september de mogelijkheid om de Fiskars Village Biënnale te combineren met de Helsinki Design Week, met zo'n 250 events het grootste designfestival in Scandinavië.

fiskarsvillagebiennale.com
helsinkidesignweek.com

9

© IMAGE COURTESY OF THE ARTIST

7

8

© KARLI NYSSÖNEN

10

11

5 De gezellige lounge van **Hotel Tegel**, gelegen in een voormalige ijzergieterij. Op deze site zijn er ook twee restaurants gevestigd. 6 In **het atelier van Nikari**, het bedrijf dat in 1967 werd opgericht door Kari Virtanen, werden de zitbanken voor het 'Social Seating'-project van Jasper Morrison geproduceerd. 7 'Piece for Cichlid Fish', 'Visual Landmarks' en 'Shrimp', uit de reeks Anthology of Performance Pieces for Animals(2018), van de Canadese kunstenaars Richard Ibghy & Marilou Lemmens 8 De **Onoma Shop** met de objecten van de leden van de coöperatieve.

9 De **Old Granary**, het zenuwcentrum van de biënnale, waar je alle info vindt en waar ook een deel van de kunsttentoonstelling staat. 10 De Black Hall van het historische **Copper Smithy**, waar je ook kunt gaan eten in het mooie restaurant Kuparipaja. 11 Voor de werken van de coöperatieve Onoma moet je o.a. naar expositiezaal **White Hall**.